

Lapinpahtasammal

Lappglansmossa
Orthothecium lapponicum

Luontodirektiivin laji (liite II)
ALP suojelutaso epäsuotuisa riittämätön, vakaa

Koodi: 1986

Rauhoitettu (LSA 471/2013)
Uhanalainen ja erityisesti suojeltava (LSA 471/2013)

Uhanalaisuusluokka (IUCN): äärimmäisen uhanalainen (CR)

Luonnehdinta

Lapinpahtasammal on pienehkö, noin 2–3 senttimetrin mittainen, kiiltävä, vähähaarainen tiheinä laikkuina kasvava tunturisammal. Kasvustolaikut ovat pienehköjä, mutta ilmeisen pitkäikäisiä. Sammalen versot ovat kullankeltaisia tai varjoisilla paikoilla kasvaessaan vihreitä. Lehdet ovat soikeita, kuperia, limittäisiä ja poimuttomia. Lehden lyhyt kärki on taaksekaartuva, ja keskisuoni on lyhyt ja tavallisesti kaksiharainen. Lehtilaita on kapealti taakäänneinen. Lapinpahtasammal on kaksikotinen, eikä sillä ole koskaan havaittu itiöpesäkeitä. Se levinnee irronneitten lehtien tai versonkappaleiden avulla. Lapinpahtasammal on kultapahtasammalta (*Orthothecium chryseon*) pienikokoisempi, ja silopahtasammalta (*O. strictum*) suurikokoisempi. Lisäksi lajeilla on erottavia lehtituntomerkkejä.

Elinympäristö ja levinneisyys

Lapinpahtasammal on kalkinvaatija. Se kasvaa alapaljakalla kalkkituntureiden pahtakallioilla kosteilla tai vettä valuvilla seinämillä ja koloissa. Seurana kasvaa usein muita kalkkituntureiden lajeja. Lapinpahtasammalta on toistaiseksi löydetty vain Pohjois-Euroopasta. Ruotsissa lajilla on kymmenkunta kasvupaikkaa, joista osa tunturikoivuvyöhykkeessä. Pohjois-Norjasta tunnetaan muutamia esiintymiä, ja lisäksi laji on löydetty Huippuvuorilta. Suomessa se on hyvin harvinainen ja kasvaa vain luoteisilla kalkkituntureilla Enontekiön pohjoisosassa.

Nykytila ja uhkatekijät

Lapinpahtasammalen kanta on pieni, eikä sen tilaa tunneta kovin hyvin. Tunnetut esiintymät sijaitsevat suojelualueilla. Koska populaatiot ovat vähäisiä, uhkatekijät liittyvät niukkojen esiintymien häviämisiin satunnaistekijöiden vaikutuksesta. Myös ilmastonmuutoksesta saattaa olla lajille haittaa.

Hoitosuosituks

Lapinpahtasammal ei vaadi nykyisellään erityisiä hoitotoimia.

Kuva: Risto Virtanen

Lähteet

- Ulvinen, T. 2009. *Orthothecium lapponicum* – erittäin uhanalainen. Julk.: Laaka-Lindberg, S., Anttila, S. & Syrjänen, K. (toim.). Suomen uhanalaiset sammalet. Suomen ympäristökeskus. Helsinki. Ympäristöopas. S. 179–180.
- Ulvinen, T., Syrjänen, K. & Anttila, S. (toim.). 2002. Suomen sammalet – levinneisyys, ekologia, uhanalaisuus. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Suomen ympäristö 560. 354 s.